

Kirkkohallitus - Virastokollegio

30.04.2026

Kirkkohallituksen virastokollegio / Kyrkostyrelsens ämbetskollegium

Kokousaika/Tid	30.04.2026 09:00 -	
Kokouspaikka/Plats	Kirkon talo, neuvotteluhuone Jerusalem	
Jäsenet/Medlemmar	Niilo Pesonen (puh.joht./ordf.) Kimmo Kääriäinen Anna Kaarina Piepponen Petri Määttä Juha Tuohimäki Asta Virtaniemi	
Läsnä/Närvarande	Eeva-Kaisa Heikura Lola Talvitie (siht./sekr.) Sami Savilaakso Petri Patronen Elina Hellqvist Tuomas Kahenvirta Anni Rinne Mikko Tähkänen Edla Mäkelä Anna-Kaisa Inkala	317 § 318 § 319 § 320 § 321-324 § 324 § 325-327 § 328 §

Pöytäkirjan vakuudeksi/In fidem

Tarkastanut/Justerat

Lola Talvitie

Niilo Pesonen

Kirkkohallitus - Virastokollegio

30.04.2026

§ 327 Lupahakemus; Pyhän Mikaelin kirkon korjaussuunnitelmat

Diaarinumero DKIR/228/03.03.00/2026

Esittelijä yliarkkitehti Edla Mäkelä

Perustelut **Kirkollisen rakennuksen lupa**

Laitilan seurakunnan kirkkovaltuusto on 25.03.2026 § 6 päättänyt hyväksyä Pyhän Mikaelin kirkon muutossuunnitelmat. Kirkkohallitukselta on haettu kirkkolain mukaista lupaa suojellun kirkollisen rakennuksen olennaiseen muuttamiseen. ([Liitteet 1-11/327 §](#))

Muutoksen kohteena oleva kirkollinen rakennus

Laitilan Pyhän Mikaelin kirkko on 1460–83 rakennettu keskiaikainen harmaakivikirkko, jonka kirkkosali on kolmilaivainen. Kahdessa pilaririvissä on neljä poikkileikkaukseltaan ristin muotoista tuulipilaria. Kirkon katteena peltikatto. Perusteellisessa 1960-luvun restauroinnissa kirkko palautettiin keskiaikaiseen asuunsa. Lattia muutettiin betonirakenteiseksi tiililattiaksi, johon asennettiin lämmitysputkisto ja laskettiin nykyiseen korkeusasemaansa. Urkulehteri uudistettiin teräsrakenteiseksi. Urut ovat vuodelta 1975. Erillisen kellotapulin graniittilohkoista muurattu alaosa on peräisin vanhemmasta tapulista. Kellotapulin nykyinen korkea huippuun päättyvä yläosa on vuodelta 1883. Kirkko ja kellotapuli on suojeltu kirkkolaiilla.

Suunnitelmien mukaan kirkkoon on esitetty tehtäväksi seuraavat olennaiset muutokset. Alapohjarakenne uusitaan ja lattiapinnat nostetaan samaan korkoon, jolloin kirkosta saadaan esteetön. Kirkkosalin sekä etu- että takaosasta poistetaan kolmepenkkipöydä molemmin puolin ja tilalle etuosaan hankitaan kytkettäviä irtotuoleja. Lehteri rakennetaan uudelleen hieman korkeammalle ja sinne johtavat portaat ja kaiteet uusitaan. Urkulehterin alle rakennetaan esteetön wc, keittiö ja siivoustilat. Lehterin vanha kuvitettu kaide säilytetään. Altarialueen, sakastin ja asehuoneen kalustus uusitaan. Pilareihin lisätään yhteensä viisi näyttöä. Valaistusta lisätään ja uusitaan. Kirkon pääsisäänkäynnin yhteyteen lisätään ovenavaus- ja valaistuspollari. Kirkon sadevedenpoistojärjestelmää parannetaan ja räystäälle asennetaan sadevesikourut ja syöksytorvet. Kirkon ja kellotapulin välinen alue kivetään

Kirkkohallitus - Virastokollegio

30.04.2026

graniittisin nupu- ja noppakivin. Kellotapulin viereen rakennetaan metallirakenteinen, lasikattoinen polkupyörä- ja lastenvaunukatos. Edellä mainittujen olennaisten muutosten lisäksi kirkkoon tehdään teknisiä korjauksia.

Museoviraston lausunnot

Museovirasto on antanut 19.01.2026 asiasta lausunnon, joka perustuu Rakennusarkkitehti Marko Arvonen Oy:n laatimiin 19.11.2025 päivättyihin arkkitehtipiirustuksiin ja hankeselostukseen. Lausunnossa on esitetty huomautuksia, jotka koskevat mm. uusia rakennusosia ja niissä käytettäviä materiaaleja sekä toteutustapoja, tiilipilareiden ja muiden vanhojen rakennusosien korjaustapoja. Museovirasto pyytää esittämään tarkennetut suunnitelmat kommentoitavaksi. Rakennuksen suojelun kannalta merkittävistä suunnitelmamuutoksista tulee neuvotella Museoviraston kanssa. Museovirasto puoltaa Laitilan Pyhän Mikaelin korjausta suunnitelman mukaisesti lausunnossa esitetyin huomioin. Museovirastolle tulee antaa mahdollisuus seurata ja kommentoida hanketta.

Museovirasto on antanut 30.1.2026 lausunnon Pyhän Mikaelin kirkon peruskorjauksen arkeologisesta tutkimustarpeesta. Kirkko on muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäänös. Muinaisjäänökseksi katsotaan kirkon lattian alaiset hautaukset sekä kirkon vanhat säilyneet rakenteet. Kirkon edellisen vuosina 1967–1968 toteutetun korjauksen yhteydessä laaditusta tutkimus- ja kaivauskertomuksen mukaan seitsemän arkkua jätettiin kirkon lattia alle ja muut siirrettiin kirkon ulkopuolelle. Alttarin molemmin puolin on neljä muurihautaa, joihin kuusi arkkua sijoitettiin ja yksi kaivettiin pilarin viereen. Museoviraston lausunnon mukaan alttarialueen lattian avauksessa paikalla tulee olla arkeologi ja säilyneet hautarakenteet ja niihin liittyvät hautaukset tulee dokumentoida. Hautarakenteet tulee ensisijaisesti säilyttää, mutta jos se ei ole mahdollista, tulee hyvissä ajoin olla yhteydessä Lupa- ja valvontavirastoon ja hakea vainajien siirtolupaa. Mikäli hautauksia löytyy myös muualta lattian alta, arkeologin tulee tutkia ne. Sama koskee myös muita rakennusarkeologisia löytöjä sekä myös viinikellaritiloja. Kirkon piha-alueeseen liittyy arkeologista potentiaalia, joten kaivutyöt ja maanpinnan muokkaukset tulee tehdä arkeologisessa konekaivun valvonnassa. Mahdollisten löydösten dokumentoinnin ajaksi konekaivu on

Kirkkohallitus - Virastokollegio

30.04.2026

keskeytettävä. Seurakunnan tulee palkata tutkimus- ja dokumentointitöihin arkeologinen konsultti.

Tuomiokapitulin lausunto

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli on 08.0954.2026 § 49 antanut asiasta lausunnon, jonka mukaan tuomiokapitulilla ei ole huomauttamista kirkkovaltuuston päätöksen lainmukaisuuden eikä esitettyjen korjaussuunnitelmien suhteen. Tuomiokapituli pitää kannatettavana seurakunnan suunnitelmaa, joka parantaa kirkon esteettömyyttä ja mahdollistaa kirkon monipuolisen käytön kirkon rakennushistoriallista arvoa kunnioittaen.

Lupaviranomaisen harkinta asiassa

Laitilan Pyhän Mikaelin kirkon korjaus- ja muutossuunnitelmissa keskeisiä lähtökohtia ovat olleet yhdenvertaisuus ja esteettömyys. Lisäksi suunnitelmat sisältävät kirkkorakennuksen säilymisen kannalta välttämättömiä kunnostustoimenpiteitä. Päätöksestä on tehty kirkkojärjestyksen mukainen lapsivaikutusten arviointi, jonka mukaan hankkeella on myönteisiä lapsivaikutuksia, koska se parantaa turvallisuutta, esteettömyyttä ja tilojen toimivuutta. Väliaikaiset haitat ovat hallittavissa tiedottamisella ja korvaavilla tilaratkaisuilla.

Museoviraston ja tuomiokapitulin lausunnot puoltavat suunnitelmaa.

Kirkkolain 3 luvun 21 §:n mukaan Kirkkohallitus voi liittää lupaa koskevaan päätökseen ehtoja, jotka koskevat rakennuksen ulko- ja sisäasua, rakennustapaa, materiaaleja sekä rakennus- tai korjausmenetelmiä.

Alttari ja alttarikaide on merkitty 19.11.2025 päivättyyn pohjapiirustukseen uusittavaksi. Uusi alttari on piirretty hieman lyhyemmäksi ja uuden alttarikaiteen sivuosat on kuvattu irrotettaviksi. Lupahakemuksen liitteenä toimitetussa toisessa 17.6.2025 päivätyssä pohjapiirustuksessa on mainittu alttarin muutos (laatikostot) ja alttarikaiteen polvistumistason nosto. Alttari on sijoitettu molemmissa pohjapiirustuksissa kiinni päätyseinään, mutta myöhempään 19.11.2025 päivättyyn pohjapiirustukseen on lisätty maininta, että kalusteiden sijoitus tarkennetaan rakennuspaikalla. Alttarialueen

30.04.2026

Kirkkohallitus - Virastokollegio

sivuseinille on esitetty uudet kalusteet, joita ei ole tarkemmin määritelty pohjapiirustuksessa.

Basiksen esinerekisterin mukaan nykyinen alttaripöytä ja alttarikaide ovat 1960-luvulla valmistettu ja niiden kunto on hyvä. Alttariin voidaan vaihtaa koko etuseinän peittävä antependium, joka ripustetaan tangon varassa alttarissa olevasta kourusta. Pohjapiirustuksessa uusi alttaripöytä on merkitty kooltaan hieman pienemmäksi kuin nykyinen, mikä tarkoittaisi sitä, että uudessa alttaripöydässä ei voitaisi käyttää nykyisiä 1970-luvulla hankittuja kirkkotekstiilejä. Uusi alttarikaide on kuvattu pohjapiirustuksessa lähes samankokoiseksi kuin nykyinen, ainoastaan päädyissä olevat lyhyemmät osat on merkitty irrotettaviksi.

Kirkollisen kulttuuriperinnön säilymisen ja myös kestävän kehityksen näkökulmasta ei ole perusteltua uusia alttaria ja alttarikaidetta, sillä nykyiset kalusteet ja kirkkotekstiilit ovat ehjiä, käyttökelpoisia ja osa kirkon muutoshistoriaa ja kulttuuriperintöä. Asiakirjoista ei ilmene varsinaisia perusteluja alttarikalustuksen uusimiselle. Esitetty kalustussuunnitelma ei paranna alttarialueen monipuolisempaa käyttöä. Mikäli uudella kalustuksella haluttaisiin parantaa monipuolisempaa käyttöä, koko alttarikaide ja alttari tulisi suunnitella liikuteltavaksi. Lähtökohtana uuden alttarille tulisi olla nykyisten antependiumien käytön mahdollistaminen. Alttarialueen kalustussuunnitelmamuutos on vielä liian keskeneräinen ja sitä on tarve jatkaa yhteistyössä Museoviraston ja Kirkkohallituksen yliarkkitehdin kanssa.

Pohjapiirustuksessa on esitetty pihakatos rattaille ja rollaattoreille kellotapulin viereen. Yliarkkitehdin näkemyksen mukaan katos ei sovellu ulkonäöltään historiallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaiden rakennusten läheisyyteen. Lisäksi katoksen katolta roiskuva sadevesi vaurioittaa pitkällä aikavälillä kellotapulin ulkoseinää. Koska kirkkosaliin vapautuu lisätilaa kiinteiden penkkien poiston myötä, niin rattaille ja rollaattoreille on mahdollista löytää tarvittava tila sisältä. Rollaattoria käyttävät henkilöt yleensä tarvitsevat niitä myös sisätiloissa. Lastenvaunut tai -rattaat on myös parempi tuoda sisätiloihin, jotta niiden kangasmateriaalit pysyvät kuivina ja niissä kuljetettavat lastenhoitotarvikkeet ovat käytettävissä.

Suunnitelman mukaan asehuone toimii toisena uloskäytävänä, mutta se on kalustettu irtopöydillä ja tuoleilla. Ympäristöministeriön asetuksen

Kirkkohallitus - Virastokollegio

30.04.2026

rakennusten paloturvallisuudesta 6 luvun 31 §:n mukaan ”Rakennuksessa on oltava riittävästi sopivasti sijoitettuja, tarpeeksi väljiä ja helppokulkuisia uloskäytäviä niin, että poistumisaika rakennuksesta ei ole vaaraa aiheuttavan pitkä. ... Uloskäytävää tai palosulkua ei saa rakentaa sellaisista tarvikkeista tai rakennusosista eikä niihin saa sijoittaa laitteita tai asennuksia, jotka lisäävät palokuormaa tavalla, jota ei voi pitää hyväksyttävänä tai jotka savunmuodostuksensa takia vaarantavat henkilöturvallisuutta.” Ennen asehuoneen kalustamista seurakunnan tulee varmistaa suunnitelman määräystenmukaisuus paloviranomaiselta. Asehuoneen kanssa samalla julkisivulla sijaitsevan niin kutsutun papin oven toimintaa jatkossa yhtenä hätäuloskäytävänä on syytä selvittää. Korjaus- ja muutostyöt voivat edellyttää myös rakentamislain mukaista lupaa, joka seurakunnan tulee hakea rakennuslupaviranomaiselta.

Hankeselostuksen mukaan kirkon pääovi uusitaan. Nykyinen pääovi, joka on Museoviraston lausunnon mukaan 1970–80-luvulta, poistetaan.

Hankeselostuksen mukaan asehuoneen ulkopinnan puuovi huoltokorjataan. Sisäpuolen vanha raskas metalli- ja puurakenteinen pariovi poistetaan. Tilalle asennetaan metallilasirakenteinen ovi. Pohjapiirustuksessa asehuoneen ulko-ovi, joka aukeaa asehuoneeseen päin, on merkitty purettavaksi ja aukkoon merkitty tehtäväksi uusi 1 200 mm leveä ovi keskelle vanhaa oviaukkoa ja aukon reunat on merkitty uudeksi lämpöeristetyksi umpiseinäksi. Asehuoneen ja kirkkosalin välinen pariovi on merkitty pohjapiirustuksessa säilytettäväksi.

Asehuoneen puoleisesta julkisivusta ei ole laadittu tai toimitettu piirustusta, josta voisi arvioida uuden ulko-oven mallin soveltuvuutta kokonaisuuteen. Museoviraston lausunnossa on annettu ohjeita uuden pääsisäänkäynnin ulko-oven ja sen yläpuolisen lasiaukon suunnitteluun. Myös asehuoneen uudesta ulko-ovesta tulee tarkentaa suunnitelmia ja jatkaa neuvotteluja Museoviraston kanssa.

Leikkauspiirustuksessa A-A on esitetty urkufasadin yläosan muokkaus sen korkeutta laskemalla. Tästä urkumuutoksesta ei ole esitetty tarkempia suunnitelmia, joten ennen parven muutostöihin ryhtymistä tulee urkumuutos suunnitella huolellisesti ammattitaitoisen urkurakentajan kanssa, sillä muutoksella voi olla vaikutusta urkujen sointiin. Vaihtoehtona urkufasadin muuttamiselle tulee tutkia urkujen siirtämistä kirkkosaliin päin, jolloin kupolin muotoinen holvin kattopinta antaa lisätilaa korkeussuunnassa.

30.04.2026

Kirkkohallitus - Virastokollegio

Leikkauspiirustuksessa B-B ei ole esitetty uuden näytön sijoitusta pilariin. Pohjapiirustuksessa pilareiden kulmissa on merkintöjä P1 ja P2. Tarkentavaa selitystä näille merkinnöille ei ole annettu. Uusien näyttöjen asennussuunnitelmaa tulee tarkentaa. Asennukset eivät saa aiheuttaa vaurioita pilareihin. Näytöt eivät saa olla pilaria leveämmät. Johtojen asennukset tulee suunnitella ja toteuttaa mahdollisimman huomaamattomiksi.

Museoviraston lausunnon mukaan pollareita asennetaan ilmanvaihtopilareiksi kirkon kellaria varten. Ilmanvaihdon poistoputkia varten rakennetaan tiilirakenteinen ja peltikattoinen pilari. Näiden edellä mainittujen uusien asennusten ulkonäköä tai sijaintia ei ole kuvattu piirustuksissa. Lähtökohtaisesti kaikki uudet asennukset tulee sovittaa kirkon arkkitehtuuriin.

Lupaviranomaisen päätösvalta

Laitilan seurakunnan kirkkovaltuuston päätös on syntynyt lain mukaisessa järjestyksessä ja lain edellyttämällä määränemmistöllä. Suunniteltu peruskorjaus edistää kirkollisen rakennuksen kulttuurisesti kestävää hoitoa ja käyttöä. Suunnitelmassa on huomioitu rakennuksen ominaisluonne ja erityispiirteet, joten lupa on myönnettävissä. Kirkkohallitus voi liittää lupaa koskevaan päätökseen ehtoja, jotka koskevat rakennuksen ulko- ja sisäasua, rakennustapaa, materiaaleja sekä rakennus- tai korjausmenetelmiä.

Sovelletut lainkohdat: Kirkkolaki luku 3 § 9, 21, 22 ja 23 sekä luku 10 § 15 ja 23. Kirkkojärjestys luku 3 § 29 ja luku 10 § 4.

Lisätiedot yliarkkitehti Edla Mäkelä, edla.e.makela@evl.fi

Päätösehdotus Kirkkohallitus myöntää Laitilan seurakunnalle kirkkolain mukaisen luvan Pyhän Mikaelin kirkon muutoksille Rakennusarkkitehti Marko Arvonon Oy:n laatimien 19.11.2025 päivätyjen suunnitelmien pohjapiirustus 1:100 kirkko ja kellotapuli, leikkauspiirustus A-A 1:100, leikkauspiirustus B-B 1:100, leikkauspiirustus C-C 1:100, julkisivu lähteen 1:100, pihasuunnitelma 1:200, pohjapiirustus 1:50 kirkon lehteri mukaisesti. Luvan ehtona määrätään, että kirkkosalin lattia tulee päällystää tiililaatalla. Urkujen muutossuunnitelmat ja mahdolliset muutostyöt tulee teettää urkurakentamisen ammattilaisella. Asehuoneen irtokalustuksesta tulee neuvotella paloviranomaisen kanssa. Uusien näyttöjen asennukset eivät saa aiheuttaa vaurioita pilareihin. Näytöt eivät saa olla pilaria leveämmät ja niiden johtojen asennukset tulee

30.04.2026

Kirkkohallitus - Virastokollegio

suunnitella ja toteuttaa mahdollisimman huomaamattomiksi. Museoviraston lausunnoissa esitetyt ohjeita tulee noudattaa. Esitetyistä suunnitelmista poiketen lupaa ei myönnetä pihakatoksen sijoittamiselle kirkon tai kellotapulien läheisyyteen eikä alttarikalustuksen uudistamiseen tässä esitetyillä suunnitelmilla.

Tämä päätös on pidettävä seurakunnassa yleisesti nähtävänä kirkkolain 10 luvun 23 §:n mukaisesti.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Toimenpiteet

Ote Laitilan seurakunta ja Museovirasto, tiedoksi Turun arkkihiippakunnan tuomiokapituli.

Kirkkohallitus - Virastokollegio

30.04.2026

OIKAISUVAATIMUSOHJE

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä siitä kirjallisen oikaisuvaatimuksen kirkkohallituksen täysistunnolle.

Oikaisuvaatimuksen voi tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen).

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimusaika lasketaan päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää lukuun ottamatta. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa katsotaan asianosaisen saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Oikaisuvaatimuksen sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti ja siitä on käytävä ilmi:

- oikaisuvaatimuksen tekijän nimi ja tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi
- päätös, johon oikaisua vaaditaan
- millaista oikaisua päätökseen vaaditaan
- millä perusteilla oikaisua vaaditaan.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusajan kuluessa kirkkohallitukselle osoitettuna osoitteeseen:

Postiosoite: PL 210, 00131 Helsinki

Käyntiosoite: Eteläranta 8, Helsinki

Sähköposti: kirkkohallitus@evl.fi

30.04.2026

Kirkkohallitus - Virastokollegio

Kirkkohallituksen viraston aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 8.30–16.15.

Oikaisuvaatimuksen on oltava perillä kirkkohallituksessa oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Oikaisuvaatimuksen voi tuoda virastoon, lähettää postitse tai sähköisesti.

Sähköisen viestin katsotaan saapuneeksi viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Oikaisuvaatimus toimitetaan omalla vastuulla.